

Nieuwsbrief IVN Eemland

oktober 2020

Een blauwvleugelsprinkhaan. Foto Pascal Losekoot. Zie verderop in deze nieuwsbrief.

Natuuragenda Eemland

- **Zaterdag 3 oktober**, vogels tellen bij de Westdijk in Bunschoten, 09.00-10.00 uur bij het elektrische gemaal.
- **Zondag 11 oktober**, herfstwandeling op Hoge Vuursche, start 14.00 uur bij parkeerplaats Hilversumsestraatweg/Hoge Vuurscheweg in Lage Vuursche, parallelweg richting Baarn terugrijden, na 300 meter parkeerplaats aan uw linkerhand.
- **Wandelwerkgroepwandelingen** zijn gepland op 8 november en 13 december, tenzij de coronaregels verscherpt worden. De 1,5 meter wordt nauwgezet in acht genomen.
- **Zondag 1 november**, wandeling Heerlijkheid Stoutenburg, Stoutenburgerlaan, Stoutenburg. Opgeven via koetshuisstoutenburg@gmail.com. 14.00-16.00 uur.

Hulp nodig bij onderhoud oeverzwaluwwand

● Dit jaar hebben er 340 paartjes oeverzwaluwen gebroed aan de Vebowand Bunschoten. Dat is iets meer dan het jaar er voor. In augustus hebben Joop Nijhof en ik alle gaten die niet gebruikt zijn en die geen verder onderhoud nodig hebben dichtgemaakt met de kunststof doppen. Er zijn echter nog een groot aantal gaten die bijgevuld moeten worden. Dat is een hele klus en daarvoor hebben wij hulp nodig. In de

voorgaande jaren ging dat telkens goed, maar er zijn altijd uitvallers.

Oeverzwaluwen. Foto Wim Smeets.

● Op zaterdag 10 oktober vindt het grote najaars-onderhoud plaats. Bij slecht weer wijken wij uit naar zaterdag 24 oktober. Ik stuur dan de dag ervoor een bericht aan allen. Wij starten om 09.00 uur en het duurt tot ongeveer 11.30-12.00 uur.

- Heeft u belangstelling dit jaar mee te helpen bij het grote onderhoud? Stuur mij een e-mail met daarin
 - uw naam
 - of u beschikt over 1 of meer waadbroeken die wij op die dag kunnen gebruiken.
 - of wilt u meedoen met de “vullers” (gekleed in waadbroek in het water staand) of dat u alleen maar het zand naar de “vullers” wilt toebrengen. Van de vullers hebben wij er minstens 10 nodig. Van de brengers een stuk of 7.
 - of u de beschikking heeft over een kruiwagen? Wij kunnen er twee minstens gebruiken.Als u zich heeft aangemeld ontvangt u nadere gegevens en geef ik antwoord op uw vragen het onderhoud betreffende.

Wim Smeets, coördinator IVN Natuurwerkgroep Bunschoten, afdeling Eemland
wsmets.foto@gmail.com / www.wimsmeets.nl

Provincie zoekt meedenkers voor Omgevingsvisie

● De provincie Utrecht belegt op 7 oktober een digitale bijeenkomst over de nieuwe Omgevingsvisie. De provincie Utrecht werkt aan een Omgevingsvisie die beschrijft hoe de provincie er in 2050 uit moet zien. De Ontwerp Omgevingsvisie ligt binnenkort ter inzage. Voor natuur, landschap, erfgoed en de kwaliteit van de leefomgeving staat er veel op het spel. En ook grote nieuwere opgaven zoals de energietransitie vragen ruimte. Daarom informeren we graag alle personen en lokale organisaties uit onze achterban die zich betrokken voelen bij deze onderwerpen, over de inhoud van de Omgevingsvisie en mogelijkheden om daarop te reageren. Meer over deze zogeheten achterbanbijeenkomst op [deze pagina](#).

Beleef de natuur

Praat mee over natuur en meer

● Vind je het leuk om mee te praten en te denken over ontwikkelingen op het gebied van klimaat, natuur, ruimte, landbouw, energie, circulariteit en duurzaamheid in de provincie Utrecht? Dan is deelname aan onze Raad van Advies misschien iets voor jou. De Natuur en Milieufederatie Utrecht is op zoek naar mensen die zelf al lokaal in de provincie Utrecht actief zijn in een natuur-, milieu-, en/of energie(bewoners)groep en deze kennis in willen brengen bij onze Raad van Advies. Als je geïnteresseerd bent, [lees dan hier verder](#).

Roofvogelpark onzeker

● Wim Smeets maakte ons attent op het volgende artikel in de Gooi en Eemlander. Het IVN Eemland en Wim hebben bezwaar gemaakt tegen de omgevingsvergunning voor het roofvogelpark.

Bank zet een streep door lening Roofvogelpark

Jetty Claus

Bunschoten ■ De bank heeft een dikke streep gezet door de beloofde lening van 75.000 euro voor de bouw van het Bunschoter Roofvogelpark. Reden is alle onzekerheid door het coronavirus. Begin dit jaar kwam de vergunning voor het Roofvogelpark af. De 32-jarige valkenier Jeroen Settels heeft een plan B in de maak om zijn droom te verwezenlijken

Tachtig procent van de omzet van valkenier Jeroen Settels viel dit seizoen weg door afgezegde demonstraties in den lande bij campings en grote bedrijven. „Juist in een periode dat ik het voor het hele jaar moet verdienen. Je mag best weten dat ik huilend op de bank zat, toen aangekondigd werd dat evenementen tot 1 september niet mochten. Het was niet grappig meer, want in een avondje regende het 35 annuleringen.”

Na de afwijzing van zijn eigen bank ABNAmro ging hij langs bij ING en de Rabobank, maar kreeg nul op rekest. Van de totale investering van 125.000 had hij vijftig mille

zelf geregeld. „Het verbaast me heel erg dat ik die 75 mille niet krijg, want die 1,5 meter afstand is makkelijk te regelen bij een demonstratie. In plaats van een show voor zestig man, doe ik er dan drie voor twintig of dertig.”

Geen dierentuin

Settels heeft nu een stichting opgericht, onder de naam Centrum voor Valkerij- en Natuureducatie. De naam Roofvogelpark zorgde voor te veel verwarring, omdat het geen 'dierentuin' wordt. Hij wil volières bouwen, die afgeschermd worden van bezoekers om de dieren rust te geven. Publiek kan alleen een demonstratie bijwonen op een aparte plek bij zijn huis met veel grond aan de Groeneweg.

Gratis demonstraties

Settels is naarstig op zoek naar geldschietters. Wie sponsort, krijgt in ruil voor zijn gift gratis demonstraties op donderdagochtend. „Ik kan dat doen, omdat ik dan niet de afbetaling van de lening heb.”

De Bunschoter is van plan regelmatig wisselende lessen te geven over roofvogels, maar ook over na-

tuureducatie. Ideaal voor scholen om zo nu en dan aan deel te nemen, meent hij. Hij wil op die donderdagochtenden ook afzonderlijke bijeenkomsten doen voor mensen met een beperking of ouderen uit een verzorgingshuis.

„Je kunt ook een roofvogel adopteren vanaf acht euro per maand. De donateurs krijgen een open dag, 'meet and greet' met hun dier en een adoptiecertificaat.” Hij start binnenkort een grote sponsoractie en verwacht daar wel wat van. „Op sociale media heb ik 15000 volgers.”

Tweede lockdown

Settels hoopt in de winter te kunnen starten, maar met de dreiging van een tweede lockdown is niets met zekerheid te zeggen.

„Het hele terrein moet op de schop. We kunnen het niet in etappes doen. Je kunt de roofvogels niet even elders parkeren.”

Onderdelen van het bouwplan zijn een bloemenweide voor insecten en een vijver. Zo kan hij het publiek uitleg geven over allerlei facetten van de natuur. Meer info op de website van de stichting Centrum voor Valkerij- en Natuureducatie.

BIOLOGISCH MOMENT 1

De Kiezelsprinkhaan (*Sphingonotus caeruleans*)

Tekst en foto's Pascal Losekoot, augustus 2020

● Begin augustus. Op een mooie zondagmiddag trek ik - zoals wel vaker - de natuur in. Tot mijn verrassing tref ik bij het Monnikenbos enkele leden van de IVN fotowerkgroep Eemland die al sinds 9 uur op pad zijn. Uiteraard mag ik ook een stukje meelopen. Bij het afgeplagde stuk heide, tegen Amersfoort aan, ziet Peter van der Wijst ineens een sprinkhaan. "Kijk, een Blauwvleugelsprinkhaan!", roept hij, "ik wist niet dat ze hier

Kiezelsprinkhaan.

ook zaten". Mijn eigen kennis van sprinkhanen is beperkt, ik sla ze meestal over in het veld. Wat een leuk beestje is dit! We proberen de vleugel te fotograferen op het moment dat hij opvliegt. Met mijn apparatuur is dat ondoenlijk, het gaat veel te snel.

● Even later zie ik er nog twee. Thuisgekomen upload ik mijn waarnemingen en voeg ik de foto's toe. "Kiezelsprinkhaan", zegt Obsidentify, het beeldherkenningssysteem van waarneming. Zeer zeldzaam - zo'n rood zonnetje - staat er. Dan ga ik altijd twijfelen. Ik lees de beschrijving. "Zal wel een fout van de beeldherkenning zijn", concludeer ik en hou het op blauwvleugel. Een geel zonnetje (zeldzaam) is ook leuk. De volgende ochtend ontvang ik een e-mail van waarneming.nl. De validator van de sprinkhanen, Wim Bakker, meldt "Kiezelsprinkhaan", vergezeld van een uitroepteken, bij mijn twee waarnemingen die direct verborgen zijn. Het blijkt de eerste waarneming voor de provincie Utrecht te zijn.

● In een mailwisseling legt hij uit dat dit verbergen gebeurt, omdat dit in Nederland nogal zeldzame insect voornamelijk op spoorterreinen wordt waargenomen. Om te voorkomen dat mensen op verboden terrein met gevaar voor eigen leven gaan zoeken, wordt de locatie verborgen gehouden. Dat is hier echter niet het geval. De oranjepaaltjes route loopt er vlak langs! Hoewel de plek op deze zondagmiddag niet helemaal zonder gevaar is: een dronevereniging is bezig met stuntwerk. Af en toe komen de jankende propellordingen wel erg dichtbij.

- Een dag later ga ik terug, om betere foto's te maken en te kijken of het geen toevalstreffer was. Het terrein is inderdaad prachtig: een open habitat met een keiharde ondergrond van zand, kiezels en stenen. Hier en daar wat jonge heide. Hoewel het geen optimaal insectenweer is, het waait en is bewolkt met een paar drupjes regen, zie ik er al snel twee. Deze keer heb ik het rijk alleen: liggend op mijn buik probeer ik close-ups te maken. Best lastig, want zodra ze me zien (of voelen?) draaien ze van me af, klaar om weg te vliegen.
- Als ik uiteindelijk op enkele centimeters afstand door mijn macrolens kijk, valt op hoe mooi ze zijn. Lichtgrijs gekleurd met zwarte banden - een prima schutkleur - en wat oranje accenten. Van vooraf gezien lijkt hij met grote witte tanden naar me te lachen. Ze vliegen makkelijk enkele meters verder, maar zijn daarbij goed te volgen en de blauwe glans van de vleugels (donkerblauw; bij de Blauwvleugelsprinkhaan is dit lichtblauw met een zwarte band) valt dan goed op. Vervolgens loop ik het hele gebied door en tel een stuk of vijf exemplaren. Ook kom ik een andere sprinkhaan tegen, ook fors, maar met een ander uiterlijk, wat compacter en een stuk roder. En dat blijkt - thuisgekomen - dan toch een Blauwvleugelsprinkhaan te zijn.

De kiezelsprinkhaan (Sphingonotus caeruleus) is een rechtvleugelig insect uit de familie veldsprinkhanen (Acrididae), onderfamilie Oedipodinae. De kleur is lichtbruin tot grijs met donkere tot zwarte onregelmatige vlekken en een duidelijk bandering in dezelfde kleur op de vleugels en de poten. Het halsschild heeft drie dwarsgroeven. De vleugels zijn lang en reiken tot voorbij de achterlijfspunt. De vliezige achtervleugels zijn blauw van kleur, echter niet zo fel als die van de blauwvleugelsprinkhaan. Deze laatste soort heeft daarnaast een donkere vleugelrand. Mannetjes bereiken een lengte van 17 tot 19 millimeter, de vrouwtjes zijn 20 tot 33 mm lang. De kiezelsprinkhaan komt voor in zuidelijk Europa en komt van nature niet in Nederland voor. Bron: Wikipedia

BIOLOGISCH MOMENT 2

Dodelijk giftige paddenstoelen

Bundelmosklokje.

- Een negentigtal paddenstoelen die in Nederland voorkomen zijn giftig (je wordt er ziek van) of niet eetbaar (je krijgt er braakneigingen of koortsaanvallen van).
- Daarnaast zijn er een elftal dodelijk giftige paddenstoelen, waarvan

Panteramaniet

de **groene knolamaniet** de bekendste en de meest dodelijke is. Die wordt in het Engels death angel genoemd en is een van de giftigste op aarde.

- Dodelijk giftig zijn verder (volgens Wikipedia): de **narcisamaniet**, de **satijnzwam**, de **kastanjeparasolzwam**, de **gewone krulzoom**, de **gele ridderzwam** en de **kleverige knolamaniet**. Het Antigifcentrum noemt ook de **panteramaniet**, die in handboeken echter zeer giftig wordt genoemd. Ook de **voorjaarskluiwzwam** en het

Kleverige knolamaniet.

bundelmosklokje kunnen tot de dood leiden volgens het Antigifcentrum. Die worden in handboeken zeer giftig genoemd. De website Dier en Natuur noemt ook nog de **voorjaarsknolzwam** als dodelijk. De landelijke website van het IVN noemt ook de giftige vezelkop als mogelijk dodelijk.

Voorjaarskluiwzwam.

- De **kleverige knolamaniet** is des te gevaarlijker omdat hij kan worden verward met de **champignon**. Het beste kenmerk om ze uit elkaar te houden: de lamellen zijn altijd wit, die van de champignon altijd gekleurd. Ook de aan de steel hangende ring onderscheidt hem van de champignon. Hij ruikt niet lekker. De paddenstoel komt voor in humusrijke bossen.

- Hij is veel zeldzamer dan de **groene knolamaniet**, die juist zeer algemeen voorkomt in duinbossen bij vooral eiken, hazelaars, beuken en kastanjes in de buurt. De groene knolamaniet heeft een olijfgachtig groene kleur en ruikt honingachtig of weeïg.

- Meestal duurt het zo'n 12 uur voordat de eerste symptomen optreden. Een halve hoed, of 30 tot 50 gram, kan al dodelijk zijn. De groene knolamaniet is een verraderlijke paddenstoel. De eerste dag ben je doodziek. De tweede dag lijkt je weer beter te zijn en de derde dag ben je dood. De vergiftiging verloopt in 3 fasen: 1. Braken en diarree 2 aantasting van de nieren en de lever met bloedstoornissen als gevolg 3. Verwardheid en coma.

Groene knolamaniet.

